

Srce.

Prečudno naše je srce:
Kdo naj do dna je proumé?
Strastij njegovih vedni boj
In hrepenenja nepokôj.

Saj kadar kaj dohrepeni,
Sto drugih želj se mu rodi,
Od tukaj tje, iz kraja v kraj
Radó bi vzplulo z zemlje v raj.

In da v nebó Bog vzame je,
Da raja slast objame je,
O, ne-bi-li si še od tam
Želelo priti kam drugam?

Gojko.

Vojvoda.

(Povest. — Spisal Podgoričan.)

(Dalje.)

II.

Ti, ljubi moj Gregor Sraka! Kdo vé, kaj porečeš, kadar zveš, kaj pišem o tebi? Ali se boš tudi ti rotil name, kakor se je Kobaležev Matija, ko je ob mizo tolkel in vpil: „Le tega ne k nam, le tega ne, ta nas bo vse popisal.“ Ali me boš spravil v nesrečo, kakor me je hotela Poličarjeva Micika — Bog jo potolaži v prehudi jezi —, ki mi je pretila s tožbo? Kaj boš dejal, kaj storil?

Veš, Gregor moj, ne bojim se te! Vem sicer, da si močen in bi mene, slabo šibko stvar, strl igraje s svojimi koščenimi rokami, ako bi te bila volja. Vem pa tudi, da imaš zlato srce. Nič se ne boš jezil, nič razgrajal, nasmehnil se boš prav usmiljeno in dejal morda:

„Ej, pač nima nujnejšega opravila! Sčasoma postane že bolj pameten!“

In morda boš še molil zame. Vidiš, tvoja usmiljenost in dobrotljivost mi daje pogum. Zato pa bom tvojo povest, kakor sem jo resnično začel, tudi resnično končal, da ne boš imel prilike česa mi očitati.

Torej Gregor Sraka je bil doma sredi Dobja. V skromni kmečki koči je zagledal luč sveta kot sin revnih starišev. Imeli niso ne srebra, ne zlata, a vendar so se živili pošteno; pridno so obdelovali kamenito svojo osmino zemlje, katera je še bila ostala pri hiši. Tu v Dobju je vzrastel naš Gregor, z dobarskimi otroki se je bratil, dobarske koze je gonil v reber, spoznaval je le dobarske domačine. In rastel je, rastel naglo in visoko, da je bil brž pol glave višji od drugih Dobarjev. Ko je bil nekako pri petnajstih letih, romal je bil z drugimi Dobarji k sv. Kozmi in Damijanu na Krko. Oj, kako mu je bila všeč ta pot! Njegova mehka, sanjarska

duša se je brž navzela one pobožne poezije, ki spremlja romarje na potu v posvečeni kraj, ki tako prijetno oveva in blaži ves trud, da je človek brž prevzet in želi še dolgo bivati v onem srečnem stanju. In takrat je videl starega vojvodo, videl ga je v vsej veljavi, časti in slavi, katero je užival pri romarjih, kar je vzbujalo v njegovem sicer mladem, toda človeškem srcu nekoliko zavidnosti, ob jednom pa ga je navdajalo z željo, da bi postal tudi sam sloveč vojvoda-božjepotnik. In iz želje je polagoma nastal sklep. Trudil se je pošteno postati vreden prihodnjega dostojanstva. In sreča — zakaj naš vojvoda je gotovo rojen pod ugodno zvezdo — mu je bila izredno mila. Čakal je le malo let, in stari vojvoda se mu prisiljen umakne, ker se je vlegel na smrtno posteljo in zaspal. Ko privêde prvič tropo romarjev z boječnostjo novincev, toda s spretnostjo starih vojvod na slovečo božjo pot, zaobljubi se pred oltarjem, da ostane vse žive dni v devištvu, zakaj tako zahteva šega in stan vojvod. Tej svoji svečani obljubi se ni bil še izneveril. Njegovo srce ni nikdar čutilo potrebe napiti se iz vira ljubezni; tega srca niso ranili hrepeneči pogledi, nobena še tako zapeljiva beseda ni našla pripravnega mesta v njem. Zato je bil srečen.

Gregor Sraka je bil najstarejši sin svojih starišev. Zaradi tega je bilo po krajevni šegi in zakonih „Sračje gnezdo“ — tako ime so prideli Dobarji Gregorjevi rojstveni hiši — Gregorjevo. On naj bi si ustanovil v Sračjem gnezdu svoje ognjišče, kjer bi kraljeval, kjer bi pa tudi delal in trpel zase in svojo družino. Toda njemu Bog ni dal razuma za družinsko ognjišče, nespametno se mu je zdelo vse, brezčuten je bil za vse drzne načrte starišev, gluh za nago-